

Väkivallan muodot ja tunnistaminen

Mikko Pulkkanen Lyömätön Linja
Saara Röntynen ja kokemusasiantuntija
Pelotta väkivaltatyön avopalvelu

- WHO:n määritelmässä väkivalta yhdistetään nimenomaan itse tekoon eikä sen lopputulokseen. Määritelmän ulkopuolelle jäävät tahattomat tapaukset kuten suurin osa liikenneonnettomuuksista ja palovammoista. ”Vallan” sisällyttäminen määritelmään ”fyysisen voimankäytön” ohella laajentaa väkivaltaisen teon luonnetta. Tavanomainen väkivallan mieltäminen laajennetaan koskemaan tekoja, uhkauksia ja pelottelua, jotka johtuvat valtasuhteesta. Tätä kautta mukaan tulevat ilmeisempien väkivaltaisten tekojen ohella myös laiminlyönti ja tekemättä jättäminen.

WHO

Väkivalta ja lähisuhteet

- Väkivalta on toisia ihmisiä vahingoittavaa voiman- tai vallankäyttöä
- Usein ei tule viranomaisten tietoon esim. häpeästä ja syyllisyydestä johtuvan vaikenemisen vuoksi
- Lähisuhdeväkivalta on määritelmällisesti aina vahingollista, ja väkivallan tekijä on tilannetekijöistä riippumatta vastuussa omasta käytöksestään

Lähisuhdeväkivalta

- voi kohdistua henkilön nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. Tyypillisesti uhrin koko lähipiiri altistuu väkivallan vaikutuksille. (<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta>)
- Tekijä on kumppani tai henkilö, jonka kanssa jakaa arki
- Lähisuhdeväkivallan kokijoita ja tekijöitä on kaikissa ihmisryhmissä, ei automaattisesti voi tunnistaa katsomalla ihmistä
- Perheväkivalta, parisuhdeväkivalta, seurusteluväkivalta

Parisuhdeväkivalta

- Parisuhdeväkivallassa voivat myös molemmat osapuolet syyllistyä aloitteellisesti väkivaltaan, minkä huomioiminen on tukitoimissa tärkeää. Väkivallantekojen loppuminen parisuhteen toisella osapuolella on epätodennäköistä, mikäli kumppanin väkivaltainen käytös jatkuu. Tällaisessa tilanteessa jaottelu uhriin ja tekijään voi olla ongelmallinen. Sana ”uhri” voi myös heikentää väkivaltaa kokeneen toimijuutta, mahdollisuuksia ja vastuita pyrkiä muuttamaan asioita.

Väkivalta parisuhteissa

Tilanneväkivalta: yleisin parisuhdeväkivallan tyyppi, usein konfliktin käynnistämää, yksittäinen tapahtuma tai toistuu satunnaisesti tai säännöllisesti. Loppuu usein eron myötä.

Väkivaltainen vastarinta: väkivaltaan vastaamista väkivallalla esim itsepuolustukseksi tai yrityksenä saada väkivalta loppumaan.

Parisuhdeterrori: kokonaisvaltaista, kontrollointia ja pelottelua. Ei välttämättä vakavaa fyysistä väkivaltaa, vaikka se voi olla tyypillistä. Kokijat pitävät usein väkivallan henkisiä seurauksia vakavampina kuin fyysisiä.

Eron käynnistämä väkivalta: käynnistyy vasta erotilanteessa. Tekijä usein jätetty osapuoli, perustuu kontrollin menettämisen tunteeseen.

(Kelly & Johnson 2008.)

Seurusteluväkivalta

- Väkivaltaa, joka tapahtuu nuorella iällä (noin 13-29v.) ensimmäisissä seurustelusuhteissa, joissa ei vielä asuta yhdessä
- Seurustelusuhteen, eron aikana ja eron jälkeen tapahtuvaa väkivaltaa
- Joskus molemminpuolista, joskus vaan toiseen osapuoleen kohdistuvaa
- Väkivaltaa, joka koskettaa monia nuoria, sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta
- Monimuotoista, satuttavaa ja aina väärin

Väkivallan muotoja

- Fyysinen väkivalta
- Henkinen väkivalta
- Seksuaaliväkivalta
- Taloudellinen väkivalta
- Digitaalinen väkivalta
- Uskonnollinen tai kulttuurinen väkivalta
- Kaltoinkohtelu tai laiminlyönti
- Vaino (rikos vuodesta 2014/ (25 luvun 7a §)

Fyysinen väkivalta

- Kovakourainen ja väkivaltainen koskettaminen
- Vaatteista repiminen
- Läpsiminen, lyöminen
- Nukkumisen estäminen

Henkinen väkivalta

- Vähättely, mitätöinti, nimittely
- Uhkailu, pelottelu
- Huutaminen, kiroilu
- Liikkumisen, ajankäytön ja sosiaalisten suhteiden rajoittaminen

Seksuaaliväkivalta

- Seksuaalinen ahdistelu
- Pakottaminen, painostaminen seksuaalisiin tekoihin
- Kuvaaminen ilman lupaa
- Raiskaus

Taloudellinen väkivalta

- Raha-asioista yksin päättäminen
- Jättää toisen ilman käyttövaroja
- Kontrolloi toisen rahankäyttöä

Digitaalinen väkivalta

- Soittelu/viestittelyä jatkuvasti, vastattava heti
- Murtautumista sosiaalisen median tileille
- Digitaalinen kontrollointi, vakoilu, vaino

Uskonnollinen tai kulttuurinen väkivalta

- kulttuuriin sidoksissa olevalla haitallisella käytännöllä tahallisesti loukataan tai rajoitetaan henkilön tai henkilöryhmän itsemääräämisoikeutta tai koskemattomuutta
- esim. naisten sukuelinten silpominen, pakkoavioliitto ja yhteisön ulkopuolelle sulkeminen

Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti

- Turvaton koti tai ympäristö
- Hoitamatta jättäminen
- Välinpitämättömyys toisen terveyttä, avun tarvetta, hyvinvointia kohtaan

Vaino

- toistuvaa, ei toivottua yhteydenottamista, seuraamista, tarkkailua ja uhkaamista, joka aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta
- uhkailevia viestejä, fyysistä väkivaltaa

keskittymisvaikeuksia,
levottomuus,
taantumisen,
väkivaltainen
käyttäytyminen,
eristäytyminen,
alakuloisuus,
somaattiset oireet,
viiltely, syömishäiriöt,
päihteiden käyttö

7.9.2021

unihäiriöt,
muistihäiriöt,
ahdistus,
masennus,
epämääräiset
fyysiset oireet,
arjenhallintaan
liittyvät haasteet

Lähisuhdeväkivalta ja lapset

- Vuorovaikutus lasten kanssa asettaa aikuiselle poikkeuksellisen vastuun, koska lapsi tarvitsee tältä tukea ja mallia omien tunteidensa säätelyyn. Perheessä esiintyvä lähisuhdeväkivalta altistaa etenkin kehittyvän lapsen turvattomuudelle ja vaikeuksille säädellä omaa mielentilaa ja käyttäytymistä ihmissuhteissa.
- Parisuhteessa ilmenevän väkivallan tiedetään olevan riskitekijä myös lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan

Ongelman huomioiminen

- Laajimmassa tunnetussa tutkimuskatsauksessa havaittiin lähisuhdeväkivallan käyttämisessä länsimaissa enemmän sukupuolten välisiä yhtäläisyyksiä, kuin eroavaisuuksia (Partner Abuse State of Knowledge -projekti).
- Jos kukin ammattilainen tarkastelee väkivaltaa vain omasta näkökulmastaan, voi ilmiö näyttäytyä liian kapeana ja osa sen piirteistä, seurauksista ja toisaalta ratkaisuista jäädä katveeseen. (Väkivaltakäsitteiden sanasto 2020, THL Bildjuschkin, K; Ewalds, H; Hietämäki, J; Kettunen, H; Koivula, T; Mäkelä, J; Nipuli, S; October, M; Peltonen, J; Siukola, R.)

Lisää tietoa

- [Lapsiin kohdistuva väkivalta](https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu)

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>

- [Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta/lahisuhdevakivaltaan-puuttuminen)

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta/lahisuhdevakivaltaan-puuttuminen

- [Luo luottamusta -puutu väkivaltaan](https://verkkokoulut.thl.fi/)

<https://verkkokoulut.thl.fi/>

Lähteet

- Hakkarainen, Louna 2019. Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen. Naisten Linja.
- Siukola, Reetta 2014. Miten puutun lähisuhdeväkivaltaan? THL.
- Tunnista väkivalta. Ensi- ja turvakotien liitto.
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/#1545922533907-da73981f-03ab>
- Väkivaltakäsitteiden sanasto 2020. THL.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf